

244

Megemlékezésekkel indul az évkönyv: a könyvtár egykori vezetőinek, Szabó Ervinnek, Dienes Lászlónak és Hajdú Henriknek munkásságát méltatják az első cikkek. Az évfordulók egyébként is jellemzik a kötet tartalmát: a könyvtárhálózatról és a kerületi könyvtárakról negyed-, illetve félévszázados történeti áttekintéseket kapunk. *Remete* László a felszabadulás *hangulatát* is tükröző, adatgazdag írása földézi a könyvtárhálózat akkori helyzetét, az indulás nehézségeit, a nyilasokkal rokonszenvező igazgató leváltását. A vezetés akkor átmenetileg átkerült a kevésbé kompromittált, de az előző kurzus szellemével egyetértő horthysta tisztviselők kezébe, de végül a demokratizálódás folyamatoként a könyvtár 1919 után elbocsátott régi s munkára újból jelentkező dolgozói vették át az irányítást, közülük is mindenekelőtt Kóhalmi Béla vállalt nagy részt. Ő még az évkönyv írásakor is tevékeny tagja volt a magyar könyvtáros-társadalomnak. Az egyik fénykép-melléklet éppen a nagy munkatárs, Szabó Ervin halálának ötvenedik évfordulójára mondott beszéde közben ábrázolja. Sajnos, azóta meghalt, így a 85. születésnapjára készült interjúban szereplő terveit (Jászi Oszkár életrajza, visszaemlékezés a kitűnő fordítóra, Wildner Ödönre) már nem valósíthatta meg.

A történeti cikkek közül *Uray* Béláé jól ábrázolja a 6-os (Karinthy Frigyes úti) kerületi könyvtár fél évszázadát. Kétségtelenül izgalmasabb viszont az *angyalföldi* könyvtár ötvenéves története. Ez a könyvtár úgy került a hálózatba, hogy felépítése, állománya és szolgáltatásai a század eleji viszonyokhoz képest igen jók voltak, hasonlóak a külföldi, Szabó Ervin által is követendőnek ítélt, színvonalas nyilvános könyvtárakéhoz. Ugyanakkor ez a könyvtár a „népgyámoltás” tipikus terméke is. E ritkán találkozható kettőség a témának egyedülálló érdekességet kölcsönöz.

A *jelen* kérdéseiből a hivatalos könyvtári jelentés sok apróbb tanulsága mellett mindenekelőtt azt kell megemlítenünk, hogy a fővárosi hálózat túlterheltsége és választékhiánya most már mind az olvasók, mind a kölcsönzések számának csökkenésében kezdti éreztetni hatását. Ez figyelmeztet, számvetésre késztet. Különösen, ha figyelembe vesszük, hogy mennyire visszamaradt az általános ber-

fejlődés és hogy következőképp a munkatársak cserélődése is nagyarányú.

Olvasószolgálati vizsgálat eredményeiről számol be *Ballagi* Agnes, aki az olvasás folyamatosságát elemezte a kerületi könyvtárakban. Megállapította, hogy mind a fiatal, mind az idősebb korosztályból éppen a szellemileg legaktívabbak lesznek időlegesen hűtelenek a könyvtárhoz. Ez is mutatja (a cikk erre nem tér ki), hogy a *szolgáltatások* egy-síkúak, a könyvanyag éppen ezeket az embereket nem elégíti ki minden időszakban. Ugyanakkor mégis biztató, hogy náluk a legkisebb a valószínűség a *végleges* lemorzsolódásra.

Számos „figyelés” fogalmi felmérés közül érdemes elidőzni a *Gorkij* műveinek olvasottságáról szóló cikknél. Ennek minden stratégiai finomsága ellenére van egy — igaz, megbocsátható — hibája. A cikkíró elfeledi, hogy olyan sokoldalú és színes propagandamunkát, amelyet az olvasók által méltatlanul mellőzött nagy szovjet író műveivel kapcsolatban végeztek, nem lehet széleskörűen általánosítani. Ezért az elért, valóban jó kölcsönzési eredmények nem valószínűs, hanem mesterségesen kiváltott érdeklődést tükröznek, s ennek következtében nem tájékoztatják helyesen a könyvtárosokat. A cél ugyanis nem *egy* író vagy mű minél nagyobb arányú kölcsönzésének elérése, hanem az, hogy az olvasók a szépirodalom értékes műveinek felismerésére, *tudatos* könyvválasztásra szokjanak. Szerencsésebb lett volna például most is az *egész* Gorkij-korabeli szovjet-orosz irodalom meglévő műveinek propagálása (hasonló módszerekkel) és *ezen belül több író, köztük Gorkij* kölcsönzésének *együttes* figyelése. Bizonyos, hogy az eredmények így meggyőzőbbek, még ösztönzőbbek lennének.

Kevés tapasztalat támasztja alá *Ecsedi* Klára sokatigéző című cikkét (*A fiatalok filozófia iránti érdeklődése kerületi könyvtárakban*), így meglehetősen kír az évkönyv írásai közül, holott megfogalmazása — különösen a dolgozat első részében — nívós és meggyőző a szerző jártasságáról a téma irodalmában.

Sajnos, nincs terünk az évkönyv többi, szűkebben vett szakmai cikkének ismertetésére. Mégis meg kell említeni, hogy igen tanulságos mind az ismeretterjesztő állomány szakozási kérdéseivel (*Drechsler* Agnes), mind a korszerű szociológiai

szakrendszer kialakításával kapcsolatos, lényegretörő és találó példákkal megfogalmazott összefoglalás (*Arató Józsefné*). A szakember ugyanilyen érdeklődéssel kísérelheti a Szabó Ervin Könyvtár nevezetes földrajzi katalógusának történetét és a gyermekkönyvtárak állományának egy évtizedes alakulását tárgyaló cikkeket is, *Kápolnai Molnár Ilona* és *Nagy Emilné*, illetve *Benkőné Bartha Ilona*

munkáit. A nyomdai kivitelre és tipográf-
fiára nem lehet panasz, ám a *Tersánszky*
Józsi Jenőről, vagy *Benedek Marcellről*
készített (és mellékletül beragasztott)
röplapbibliográfiák rota-fotóinak felis-
meréséhez a szemlélő legmegfeszítettebb
figyelme sem bizonyul elégségesnek.
(FSZEK)

I s z l a i   Z o l t á n